Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
H. SAUGMANDSGAARD ØE
fremsat den 17. februar 2016[1]

Sag C-572/14

Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH
mod
Amazon EU Sàrl,
Amazon Services Europe Sàrl,
Amazon.de GmbH,
Amazon Logistik GmbH,
Amazon Media Sàrl

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig))

»Præjudiciel forelæggelse — forordning (EF) nr. 44/2001 — retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område — artikel 5, nr. 3) — begrebet »sager om erstatning uden for kontrakt« — direktiv 2001/29/EF — harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet — artikel 5, stk. 2, litra b) — reproduktionsretten — undtagelser og begrænsninger — reproduktion til privat brug — rimelig kompensation — manglende betaling — eventuelt omfattet af anvendelsesområdet for artikel 5, nr. 3), i forordning (EF) nr. 44/2001«

I – **Indledning**

1. Ved kendelse af 18. november 2014, indgået til Domstolen den 11. december 2014, har Oberster Gerichtshof (øverste domstol) stillet et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1) og af artikel 5, stk. 2, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT L 167, s. 10).

2. Spørgsmålet er blevet rejst under en tvist mellem Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH (herefter »Austro-Mechana«) på den ene side og Amazon EU Sàrl, Amazon Services Europe Sàrl, Amazon.de GmbH, Amazon Logistik GmbH og Amazon Media Sàrl (herefter samlet »Amazon EU m.fl.«) på den anden side vedrørende de østrigske retsinstansers internationale kompetence til at påkende et søgsmål, hvorunder Austro-Mechana har nedlagt påstand mod Amazon EU m.fl. om betaling af skyldigt vederlag for den første markedsføring af optagelsesmedier på det nationale område i overensstemmelse med den østrigske lovgivning.

1 — Originalsprog: fransk.

II – **Retsforskrifter**

A – *EU-retten*

1. Forordning nr. 44/2001

3. Forordning nr. 44/2001 er blevet ophævet ved artikel 80 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT L 351, s. 1). I henhold til dens artikel 81, stk. 2, finder sidstnævnte forordning imidlertid først anvendelse fra den 10. januar 2015. Da omstændighederne i hovedsagen indtraf før denne dato, skal forordning nr. 44/2001 finde anvendelse i den foreliggende sag.

4. Artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001, der hører til afdeling 1 med overskriften »Almindelige bestemmelser« i forordningens kapitel II, fastsætter:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

5. Denne forordnings artikel 5, nr. 1) og 3), som er en del af afdeling 2 med overskriften »Specielle kompetenceregler« i forordningens kapitel II, har følgende ordlyd:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat:

1) a) i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes

[...]

3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå.«

2. Direktiv 2001/29

6. Artikel 2 i direktiv 2001/29 med overskriften »Retten til reproduktion« bestemmer:

»Medlemsstaterne indfører en eneret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent reproduktion på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form, helt eller delvis:

a) for ophavsmænd for så vidt angår deres værker

b) for udøvende kunstnere for så vidt angår optagelser af deres fremførelser

c) for fremstillere af fonogrammer for så vidt angår deres fonogrammer

d) for producenter af den første filmoptagelse for så vidt angår den originale film eller eksemplarer heraf og

e) for radio- og fjernsynsforetagender for så vidt angår optagelser af deres udsendelser, hvad enten der er tale om trådbunden eller trådløs transmission, herunder via kabel eller satellit.«

7. Direktivets artikel 5 med overskriften »Undtagelser og indskrænkninger« bestemmer i stk. 2:

»Medlemsstaterne kan indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i den i artikel 2 nævnte ret til reproduktion med hensyn til:

[...]

b) reproduktioner på ethvert medium foretaget af en fysisk person til privat brug og til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle, forudsat at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation, i forbindelse med hvilken der tages hensyn til anvendelse eller ikke-anvendelse af de i artikel 6 nævnte tekniske foranstaltninger på det pågældende værk eller den pågældende frembringelse

[...]«

B – *Østrigsk ret*

8. § 42 i lov om ophavsret (Urheberrechtsgesetz) af 9. april 1936 (BGBl. 111/1936) i den affattelse, der finder anvendelse i hovedsagen (herefter »UrhG«), bestemmer:

»1. Enhver kan fremstille enkelte kopier på papir eller lignende af et værk til egen brug.

2. Enhver kan fremstille enkelte kopier på andre medier end de i stk. 1 omhandlede af et værk til egen brug med henblik på forskning, i et omfang, som det ikke-kommercielle formål berettiger til. [...]

[...]«

9. UrhG's § 42b bestemmer:

»1. Såfremt det for så vidt angår et værk, der er blevet udsendt i radioen, stillet til rådighed for almenheden eller optaget på et i kommercielt øjemed fremstillet billed- eller lydmedium, på grundlag af dets karakter må påregnes, at det i henhold til § 42, stk. 2-7, reproduceres ved optagelse på et billed- eller lydmedium til egen eller privat brug, har ophavsmanden krav på et rimeligt vederlag (tom-kassette-vederlag), såfremt medier markedsføres i indlandet i forretningsmæssigt øjemed mod vederlag; som medier anses uindspillede billed- eller lydmedier, der er egnede til sådanne reproduktioner, eller andre billed- eller lydmedier, der er beregnet hertil.

[...]

3. Vederlaget skal betales af følgende personer:

1) for så vidt angår tom-kassette-vederlaget og vederlaget for apparater af den, der fra et sted i indlandet eller udlandet som den første i forretningsmæssigt øjemed mod vederlag markedsfører medierne eller apparaterne [...]

[...]

5. Alene administrationsselskaber kan have krav på det i stk. 1 og 2 fastsatte vederlag.

[...]«

III – **Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål**

10. Austro-Mechana er et administrationsselskab for ophavsrettigheder i henhold til østrigsk ret. Selskabets opgave er bl.a. at opkræve vederlag i henhold til UrhG's § 42b. Den forelæggende ret har præciseret, at denne bestemmelse skal gennemføre kravet om en rimelig kompensation i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29.

11. Amazon er en international koncern, der markedsfører bøger, musik og andre varer over internettet. Blandt de fem selskaber, der indgår i denne koncern, og som er blevet sagsøgt i hovedsagen, er der tre luxembourgske selskaber, som har hjemsted i Luxembourg, og to tyske selskaber, som har hjemsted i Tyskland. Ingen af disse selskaber har noget hjemsted eller nogen filial i Østrig. For den forelæggende ret har Austro-Mechana gjort gældende, at disse selskaber samarbejder om den første markedsføring af optagelsesmedier i Østrig, og at de derfor hæfter solidarisk for betalingen af vederlaget i UrhG's § 42b.

12. Austro-Mechana har for den forelæggende ret gjort gældende, at Amazon EU m.fl. i Østrig markedsfører optagelsesmedier, som enten er indbygget i mobiltelefoner, der kan gengive musik, eller som kan bruges til at udvide sådanne telefoners lagringskapacitet. Med henvisning hertil har Austro-Mechana fremsat krav mod Amazon EU m.fl. om betaling af vederlag i UrhG's § 42b til selskabet. For at beregne størrelsen af det vederlag, som Amazon EU m.fl. skylder, har Austro-Mechana afkrævet Amazon EU m.fl. relevante regnskabsoplysninger vedrørende de optagelsesmedier, som Amazon EU m.fl. har markedsført i Østrig siden den 1. oktober 2010.

13. I denne fase af hovedsagen vedrører tvisten mellem parterne alene spørgsmålet om, hvorvidt de østrigske retter har international kompetence til at påkende det søgsmål, som Austro-Mechana har anlagt mod Amazon EU m.fl. for at opnå betaling af vederlag i henhold til UrhG's § 42b.

14. Austro-Mechana har for den forelæggende ret gjort gældende, at kravet om betaling af en rimelig kompensation som omhandlet i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 ifølge Domstolens praksis skal kompensere for den »skade«, der påføres indehaveren af ophavsrettigheder eller beslægtede rettigheder (herefter »rettighedshaveren«), ved at der fremstilles eksemplarer til privat brug. Austro-Mechanas søgsmål er derfor et krav om erstatning uden for kontrakt, der er omfattet af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, og de østrigske retter har international kompetence til at påkende dette.

15. Amazon EU m.fl. har indvendt, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 kun kan anvendes, når sagens genstand angår forpligtelser vedrørende erstatning uden for kontrakt. Det er der imidlertid ikke tale om i tilfælde af en forpligtelse til at betale vederlag som fastsat i UrhG's § 42b, eftersom denne forpligtelse har til formål at kompensere rettighedshaverne for visse handlinger, der er tilladt ved lov, nemlig at fremstille eksemplarer til privat brug som en undtagelse til rettighedshavernes eneret til reproduktion.

16. Ved en kendelse afsagt den 30. april 2014 tiltrådte Handelsgericht Wien (handelsretten i Wien) de af Amazon EU m.fl. fremsatte argumenter og afviste Austro-Mechanas søgsmål som følge af manglende international kompetence.

17. Ved kendelse af 26. juni 2014 stadfæstede Oberlandesgericht Wien (øverste regionale domstol i Wien), der traf afgørelse som appelinstans, afvisningen af Austro-Mechanas søgsmål af følgende grunde. For det første er Amazon EU m.fl. i henhold til lov forpligtet til at erlægge vederlag. Dernæst er den skade, som rettighedshaverne har lidt, ikke blevet forvoldt ved Amazon EU m.fl.s adfærd, men ved at tredjeparter anvender de af Amazon EU m.fl. markedsførte optagelsesmedier til at fremstille private kopier. Endelig er denne anvendelse af de af Amazon EU m.fl. markedsførte optagelsesmedier til at fremstille private kopier ikke forbudt. Austro-Mechanas krav er derfor ikke omfattet af artikel 5, nr. 3), i forordning (EF) nr. 44/2001.

18. Austro-Mechana har iværksat revisionsanke ved den forelæggende ret til prøvelse af kendelsen afsagt af Oberlandesgericht Wien (øverste regionale domstol i Wien).

19. Da Oberster Gerichtshof (øverste domstol) ikke finder fortolkningen af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 så åbenbar, at der ikke er plads til nogen rimelig tvivl, og da den træffer afgørelse som domstol i sidste instans, har den besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er kravet om betaling af en »rimelig kompensation« i henhold til artikel 5, stk. 2, litra b), i [direktiv 2001/29], som i henhold til østrigsk ret er rettet mod virksomheder, der i indlandet som de første i forretningsmæssigt øjemed mod vederlag markedsfører medier, et krav om »erstatning uden for kontrakt« som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i [forordning nr. 44/2001]?«

IV – **Retsforhandlingerne ved Domstolen**

20. Anmodningen om præjudiciel afgørelse blev registreret på Domstolens Justitskontor den 11. december 2014.

21. Der er blevet indgivet skriftlige indlæg af Austro-Mechana, Amazon EU m.fl., den østrigske, den franske, den italienske og den finske regering samt af Europa-Kommissionen.

22. Repræsentanter for Austro-Mechana, Amazon EU m.fl., den finske regering og Kommissionen gav under retsmødet den 26. november 2015 møde for Domstolen for at afgive mundtligt indlæg.

V – **Vurdering af det præjudicielle spørgsmål**

A – *Indledende bemærkninger*

23. Den forelæggende ret ønsker med det præjudicielle spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et søgsmål, hvorunder der er nedlagt påstand om betaling af den rimelige kompensation, der er fastsat i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, og som i henhold til national ret påhviler virksomheder, der som de første på det nationale område i forretningsmæssigt øjemed markedsfører optagelsesmedier mod vederlag, er en sag om »erstatning uden for kontrakt« i førstnævnte bestemmelses forstand.

24. På nuværende tidspunkt vedrører tvisten mellem parterne udelukkende spørgsmålet om, hvorvidt artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse på det søgsmål, som Austro-Mechana har anlagt mod Amazon EU m.fl.

25. Så vidt jeg er bekendt, har ingen af de parter, som har afgivet indlæg for Domstolen, bestridt, at såfremt artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse på det søgsmål, som Austro-Mechana har anlagt mod Amazon EU m.fl., vil de østrigske retter have international kompetence til at påkende dette i deres egenskab af »retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå« i denne bestemmelses forstand.

26. Uenigheden blandt de parter, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan således afgrænses til at vedrøre følgende spørgsmål: Er søgsmålet anlagt af Austro-Mechana mod Amazon EU m.fl. en sag om »erstatning uden for kontrakt« som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001?

27. Før dette spørgsmål besvares, finder jeg det hensigtsmæssigt at beskrive undtagelsesordningen for privatkopiering i henhold til artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29. Det er nemlig vigtigt præcist at fastlægge de retlige konsekvenser af en medlemsstats beslutning om at gennemføre denne undtagelse for at afgøre, om et søgsmål støttet på en tilsidesættelse af pligten til at betale en rimelig kompensation er en sag om »erstatning uden for kontrakt«.

B – *Undtagelsesordningen for privatkopiering i henhold til artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29*

28. Undtagelsen for privatkopiering er en undtagelse til den – principielle – eneret til reproduktion, der er fastsat i artikel 2 i direktiv 2001/29.

29. I henhold til direktivets artikel 5, stk. 2, litra b), kan medlemsstaterne indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i denne eneret til reproduktion, når der er tale om reproduktioner foretaget af en fysisk person til privat brug og til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle (herefter »privatkopiering«), på betingelse af, at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation.

30. På dette trin må det fastlægges præcist, hvilke retlige konsekvenser det får, hvis en medlemsstat indfører undtagelsen for privatkopiering, eftersom den østrigske lovgiver har indført denne undtagelse i UrhG's §§ 42 og 42b.

31. Under den almindelige ordning i henhold til artikel 2 i direktiv 2001/29 har rettighedshaverne en eneret til at tillade eller forbyde reproduktion af værker eller andre frembringelser, der er beskyttet af ophavsretten eller en beslægtet rettighed, og som er omfattet af en af kategorierne i denne artikel (herefter »beskyttede værker og frembringelser«). Tilsvarende har brugerne en pligt til at afholde sig fra at reproducere beskyttede værker og frembringelser uden rettighedshavernes tilladelse. Såfremt denne pligt tilsidesættes, kan rettighedshaverne anlægge søgsmål med krav om erstatning for den reelle skade, som vedkommende har lidt som følge af den uautoriserede reproduktion. Efter Domstolens faste praksis er et sådant søgsmål omfattet af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 [2].

32. Når undtagelsesordningen i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 gennemføres i en medlemsstats nationale ret, er der tale om, at rettighedshavernes eneret til reproduktion og brugernes tilsvarende pligt til at afholde sig fra at reproducere beskyttede værker og frembringelser ophører for så vidt angår privatkopiering. Som alle de parter, der har afgivet indlæg for Domstolen, har anført, tillægges brugerne under sådan en ordning en ret til at fremstille private kopier af beskyttede værker og frembringelser, idet disse kopier udtrykkeligt er tilladt. Rettighedshaverne kan således ikke længere gøre deres eneret til reproduktion gældende for at modsætte sig denne privatkopiering.

33. Til gengæld for ophøret af rettighedshavernes eneret til reproduktion og brugernes tilsvarende pligt til at afholde sig fra at reproducere beskyttede værker eller fremstillinger indføres imidlertid i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 en ny ret til fordel for rettighedshaverne, idet det kræves, at disse »modtager en rimelig kompensation«.

34. Domstolen har fastslået, at eftersom det er den person, der til sin private brug foretager reproduktionen af et værk uden at søge forudgående tilladelse fra den berørte rettighedshaver, som giver anledning til en skade for sidstnævnte, påhviler det i princippet denne person at erstatte dette tab ved at finansiere den rimelige kompensation, der udbetales til denne rettighedshaver [3].

2 — Jf. bl.a. domme Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, præmis 47), Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, præmis 40) og Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, præmis 38).

3 — Jf. domme Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 23), ACI Adam m.fl. (C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis) og Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

35. Indførelsen af undtagelsen for privatkopiering i henhold til artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 i en medlemsstats nationale ret medfører således, at et retsforhold erstattes af et andet:

— Rettighedshavernes eneret til reproduktion og brugernes tilsvarende pligt til at afholde sig fra at reproducere beskyttede værker og frembringelser ophører for så vidt angår privatkopiering.

— Til gengæld indføres en ret for rettighedshaverne til at modtage en rimelig kompensation og en tilsvarende pligt for brugerne til at finansiere denne rimelige kompensation.

36. I forlængelse heraf har Domstolen fastslået, at den rimelige kompensation har til formål at godtgøre rettighedshaverne for privatkopieringen af deres beskyttede værker eller frembringelser, hvorfor kompensationen skal anses for en modydelse for disse rettighedshaveres skade, der er lidt som følge af en sådan kopiering, som de ikke har tilladt [4].

37. Under den af den østrigske lovgiver indførte ordning, som var genstand for dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515), er brugernes ret til at foretage privatkopiering fastsat i UrhG's § 42. Pligten til at yde en rimelig kompensation er gennemført ved UrhG's § 42b, stk. 1, hvorefter »ophavsmanden [har] krav på et rimeligt vederlag (tom-kassette-vederlag)«.

38. Jeg skal dog understrege, at under denne ordning udbetales vederlaget i henhold til UrhG's § 42b ikke direkte af de brugere, der foretager privatkopiering, til de berørte rettighedshavere.

39. Dels er fordringshaver i forhold til vederlagspligten i UrhG's § 42b ikke den rettighedshaver, hvis værk eller beskyttede frembringelse er genstand for privatkopiering. I henhold til UrhG's § 42b, stk. 5, skal vederlaget således betales til et administrationsselskab. Det er i medfør af denne bestemmelse, at Austro-Mechana, der er et administrationsselskab for ophavsrettigheder, har fremsat krav om dette vederlag i hovedsagen.

40. Dels er den betalingspligtige i forhold til vederlagspligten i UrhG's § 42b ikke den bruger, som foretager privatkopieringen af værket eller den beskyttede frembringelse. I henhold til UrhG's § 42b, stk. 3, er det de personer, der som de første på det nationale område i forretningsmæssigt øjemed markedsfører optagelsesmedier mod vederlag, som har pligt til at betale dette vederlag. Det er i medfør af denne bestemmelse, at Amazon EU m.fl. er blevet sagsøgt i hovedsagen som følge af den angivelige markedsføring i Østrig af optagelsesmedier, som er indbygget i mobiltelefoner, der kan gengive musik, eller som kan bruges til at udvide sådanne telefoners lagringskapacitet.

41. Dette aspekt af den østrigske lovgivning blev undersøgt af Domstolen i dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515).

42. Domstolen bemærkede, at det i princippet påhviler de personer, som foretager privatkopieringen, at finansiere den rimelige kompensation, der udbetales til rettighedshaverne [5].

43. Under hensyntagen til de praktiske vanskeligheder med at identificere de private brugere og forpligte disse til at godtgøre indehaverne af eneretten til reproduktion den skade, de har påført dem, står det imidlertid ifølge fast retspraksis medlemsstaterne frit for med henblik på finansieringen af den rimelige kompensation at indføre en »afgift for privatkopiering« ikke for de pågældende privatpersoner, men for personer, der råder over udstyr, apparater og medier til digital reproduktion, og som i den

4 — Jf. i denne retning domme VG Wort m.fl. (C-457/11 – C-460/11, EU:C:2013:426, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis) og ACI Adam m.fl. (C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 50).

5 — Dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis); jf. tillige domme ACI Adam m.fl. (C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 51) og Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 22).

forbindelse retligt eller faktisk giver privatpersoner adgang til dette udstyr, disse apparater og disse reproduktionsmedier eller tilbyder disse kopieringsservice. Inden for rammerne af en sådan ordning påhviler betalingen af afgiften for privatkopiering de personer, der råder over sådant udstyr, sådanne apparater og sådanne reproduktionsmedier [6].

44. Domstolen præciserede endvidere, at eftersom ordningen gør det muligt for de betalingspligtige at lade afgiftsbeløbet for privatkopiering indgå i prisen for adgangen til nævnte udstyr, apparater og reproduktionsmedier eller i prisen på kopieringsservice, bliver byrden ved afgiften i sidste ende båret af den private bruger, der betaler denne pris i overensstemmelse med den »rimelige balance«, som skal findes mellem de interesser, der tilkommer indehaverne af eneretten til reproduktion og de interesser, der tilkommer brugerne af de beskyttede værker [7].

45. Hvad mere specifikt angår den ordning, der er indført ved UrhG's § 42b, bemærkede Domstolen, at de personer, som i forretningsmæssigt øjemed mod vederlag markedsfører optagelsesmedier, der er egnede til reproduktion, bærer afgiften for privatkopiering [8].

46. Domstolen fandt, at en sådan ordning i princippet gør det muligt for de betalingspligtige at lade afgiftsbeløbet indgå i salgsprisen for optagelsesmedier, der kan anvendes til reproduktion, således at byrden ved afgiften i overensstemmelse med kravet om den »rimelige balance« i sidste ende bæres af den private bruger, der betaler denne pris, hvis det lægges til grund, at denne bruger er den endelige modtager [9].

47. Det »finansielle kredsløb«, der er etableret ved UrhG's § 42b, involverer således fire forskellige kategorier af aktører og kan sammenfattes som følger.

48. Sælgerne, der foretager den første markedsføring på det nationale område af optagelsesmedier, som anvendes til privatkopiering, skal formelt betale »tom-kassette-vederlaget«.

49. Sælgerne kan dog vælte omkostningerne til vederlaget over på salgsprisen for disse optagelsesmedier, således at de brugere, der foretager privatkopiering, indirekte finansierer nævnte vederlag, når de køber sådanne medier.

50. Dette vederlag, der har til formål at kompensere for den skade, som rettighedshaverne har lidt på grund af privatkopieringen, skal af optagelsesmediernes sælger betales til et administrationsselskab for ophavsrettigheder, såsom Austro-Mechana i hovedsagen. Ifølge den forelæggende ret har sidstnævnte bl.a. til opgave at opkræve vederlaget i UrhG's § 42b.

51. Det er i lyset af dette regelsæt, at det skal undersøges, om det søgsmål, som Austro-Mechana har anlagt mod Amazon EU m.fl. med påstand om betaling af vederlaget i UrhG's § 42b, er omfattet af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001.

C – *Om artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse*

52. Artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 bestemmer, at en person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat i sager om erstatning uden for kontrakt ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå.

6 — Dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis); jf. tillige i denne retning domme ACI Adam m.fl. (C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 52) og Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 23).

7 — Dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis); jf. tillige i denne retning domme ACI Adam m.fl. (C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 52) og Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 53).

8 — Dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 26).

9 — Ibidem, præmis 27.

53. Denne bestemmelse såvel som artikel 5, nr. 3), i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978, L 304, s. 17), som ændret ved de efterfølgende konventioner om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention (herefter »Bruxelleskonventionen«), som gik forud herfor, har været genstand for en righoldig retspraksis [10].

54. Denne specielle kompetenceregel er en undtagelse til det grundlæggende princip i artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001, hvorefter personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, skal sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.

55. Eftersom reglen om, at kompetencen ligger hos retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, udgør en speciel kompetenceregel, skal den fortolkes strengt, og der må ikke anlægges en fortolkning, der rækker ud over de tilfælde, som udtrykkeligt er fastsat ved forordningen [11].

56. Ifølge fast retspraksis omfatter begrebet »sager om erstatning uden for kontrakt« som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 ethvert krav om, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar, som ikke er knyttet til et »kontraktforhold« som omhandlet i denne forordnings artikel 5, nr. 1), litra a) [12].

57. Henset til denne retspraksis skal det først undersøges, om et søgsmål, hvori der er nedlagt påstand om betaling af den rimelige kompensation i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, såsom det, der er anlagt i hovedsagen, er knyttet til et »kontraktforhold« som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 [13]. Hvis dette ikke er tilfældet, skal det dernæst afgøres, om et sådant søgsmål kan anses for et krav om, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar [14].

1. Det søgsmål, der er anlagt i hovedsagen, er ikke knyttet til et »kontraktforhold« som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001.

58. Ifølge ordlyden af artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 kan en person, der har bopæl på en medlemsstats område, sagsøges i en anden medlemsstat i sager om kontraktforhold ved retten på det sted, hvor den pågældende forpligtelse er opfyldt eller skal opfyldes.

59. Det fremgår af fast retspraksis, at selv om artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 ikke kræver, at der er indgået en aftale, er det dog en betingelse for, at bestemmelsen kan finde anvendelse, at der kan identificeres en forpligtelse, eftersom det ved fastlæggelsen af den retlige kompetence i medfør af denne bestemmelse er afgørende, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes. Anvendelsen af den specielle kompetenceregel i nævnte bestemmelse forudsætter således, at det fastslås, at en person frivilligt har påtaget sig en retlig forpligtelse over for en anden person, og at denne forpligtelse ligger til grund for sagsøgerens søgsmål [15].

10 — Bemærk at Domstolens fortolkning af bestemmelserne i Bruxelleskonventionen også gælder for bestemmelserne i forordning 44/2001, når bestemmelserne i disse instrumenter kan sidestilles med hinanden. Dette gælder således for forordningens artikel 5, nr. 1), litra a), i forhold til Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 1) henholdsvis nr. 3) (dom Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis).

11 — Jf. bl.a. domme Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, præmis 14 og den deri nævnte retspraksis) om fortolkningen af Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 3), Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis) og Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, præmis 26).

12 — Jf. bl.a. domme Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, præmis 17) om fortolkningen af Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 3), Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, præmis 20) og Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 44).

13 — Jf. punkt 58-61 i dette forslag til afgørelse.

14 — Jf. punkt 62-90 i dette forslag til afgørelse.

15 — Jf. bl.a. domme Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, præmis 50 og 51 og den deri nævnte retspraksis) om fortolkningen af Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 1), Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, præmis 46 og 47) og Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 39).

60. I hovedsagen er pligten til betaling af en rimelig kompensation indført ved UrhG's § 42b, som gennemfører kravet om en rimelig kompensation i henhold til artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29. Det følger af betalingspligtens retlige karakter, at Amazon EU m.fl. ikke frivilligt har påtaget sig denne over for Austro-Mechana som omhandlet i førnævnte retspraksis, men at den østrigske lovgiver har pålagt sælgere af optagelsesmedier denne pligt ved at gennemføre den mulighed, der er fastsat i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29.

61. Følgelig er et søgsmål, hvorunder der er nedlagt påstand om betaling af den rimelige kompensation i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, såsom det, der er anlagt i hovedsagen, ikke knyttet til et »kontraktforhold« som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001, således som også Austro-Mechana, den franske regering og Kommissionen med rette har anført i deres skriftlige indlæg.

2. Det i hovedsagen anlagte søgsmål har til formål at »pålægge en sagsøgt et erstatningsansvar«

62. For at afgøre, om Austro-Mechanas søgsmål er en »sag […] om erstatning uden for kontrakt« som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, skal der i henhold til den retspraksis, der er nævnt i punkt 56 i dette forslag til afgørelse, desuden tages stilling til, om søgsmålet udgør et »krav om, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar«.

63. I lighed med det af Austro-Mechana, den østrigske, den franske og den italienske regering samt Kommissionen anførte mener jeg, at Austro-Mechanas søgsmål har til formål at pålægge Amazon EU m.fl. et erstatningsansvar og dermed er en sag om »erstatning uden for kontrakt« som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001.

64. Indledningsvis er det hensigtsmæssigt at gøre en bemærkning om, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, henset til sin ordlyd, omfatter en lang række forskellige former for ansvar [16].

65. Desuden er det i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 »retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå«, som tillægges kompetencen til at påkende krav om erstatning uden for kontrakt. Det kan udledes af denne ordlyd, at et krav om erstatning uden for kontrakt nødvendigvis skal være støttet på en »skadetilføjelse«.

66. I denne forbindelse har Domstolen fastslået, at et erstatningsansvar uden for kontraktforhold kun kan komme på tale, hvis der kan påvises en årsagsforbindelse mellem skaden og den handling, hvori skaden har sin årsag [17]. Domstolen har tillige præciseret, at den skadevoldende handling og skadens indtræden udgør ansvarsbetingelserne [18].

67. Det følger af det foregående, at et »krav om, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar« som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i punkt 56 i dette forslag til afgørelse, skal støttes på en skadetilføjelse, dvs. en handling, der kan tilskrives sagsøgte, og som det påstås har forvoldt skade på andre.

68. Efter min opfattelse er der ingen tvivl om, at det søgsmål, som Austro-Mechana har anlagt i hovedsagen, er støttet på en sådan skadetilføjelse.

16 — Dom Bier (21/76, EU:C:1976:166, præmis 18) om fortolkningen af Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 3).

17 — Domme Bier (21/76, EU:C:1976:166, præmis 16) om fortolkningen af Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 3), og DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, præmis 32).

18 — Dom Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, præmis 18).

69. Austro-Mechanas søgsmål er således støttet på en ny retlig pligt, der blev indført, da den østrigske lovgiver indførte undtagelsen for privatkopiering, dvs. pligten til at betale en rimelig kompensation, betegnet »tom-kassette-vederlaget« [19].

70. I hovedsagen er denne pligt i medfør af UrhG's § 42b pålagt de sælgere, som foretager den første markedsføring af optagelsesmedier, der anvendes til privatkopiering, således som den, det hævdes, at Amazon EU m.fl. foretager, og betaling skal ske til Austro-Mechana, der er et administrationsselskab for ophavsrettigheder [20].

71. Såfremt det godtgøres, at Amazon EU m.fl. faktisk har foretaget den første markedsføring af sådanne optagelsesmedier, har den manglende betaling af vederlaget i UrhG's § 42b følgelig påført Austro-Mechana skade i form af manglende modtagelse af »tom-kassette-vederlaget«.

72. Efter min opfattelse følger det af det foregående, at »skadetilføjelsen«, som Austro-Mechanas søgsmål støttes på, i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 består i, at Amazon EU m.fl. angiveligt forsætligt eller som følge af forsømmelse ikke har betalt vederlaget i UrhG's § 42b og således har påført Austro-Mechana skade.

73. Denne fortolkning underbygges efter min mening af den retspraksis, der er nævnt i punkt 36 i dette forslag til afgørelse, hvorefter den rimelige kompensation netop har til formål at godtgøre rettighedshaverne for den privatkopiering, der foretages af deres beskyttede værker eller frembringelser uden deres tilladelse.

74. Princippet i denne retspraksis skal blot tilpasses konteksten i hovedsagen, idet UrhG's § 42b fastsætter, at dette vederlag skal betales, ikke direkte til rettighedshaverne, men derimod til et administrationsselskab for ophavsrettigheder, såsom Austro-Mechana. Den skade som forvoldes, såfremt dette vederlag nægtes betalt, rammer derfor Austro-Mechana og følgelig også rettighedshaverne indirekte.

75. Jeg mener, at en sådan situation hører til selve kerneområdet for erstatningsansvaret uden for kontrakt, eftersom en afvisning af at betale vederlaget i UrhG § 42b tilsidesætter østrigsk lov og påfører Austro-Mechana skade.

76. Ikke desto mindre finder jeg det formålstjenligt at tage stilling til nogle argumenter, som Amazon EU m.fl. og den finske regering har fremsat til støtte for, at Austro-Mechanas søgsmål ikke er omfattet af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001.

77. Amazon EU m.fl. har for det første anført, at den eneste handling, som er relevant ved fastlæggelsen af de østrigske retters internationale kompetence, er markedsføringen af mobiltelefoner på østrigsk område, hvilket ikke er et spørgsmål om erstatning uden for kontrakt som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001.

78. Amazon EU m.fl. har dernæst anført, at den rimelige kompensation udgør en vederlagspligt for de reproduktionshandlinger, som er tilladt ved lov, og ikke af en pligt til at kompensere for handlinger, som forbydes ved lov. Derfor har et søgsmål, hvorunder der er nedlagt påstand om betaling af denne kompensation, ikke til formål at »pålægge en sagsøgt et erstatningsansvar« som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i punkt 56 i dette forslag til afgørelse.

19 — Jf. punkt 33-37 i dette forslag til afgørelse.

20 — Jf. punkt 38-40 i dette forslag til afgørelse.

79. Amazon EU m.fl. har endelig gjort gældende, at den rimelige kompensation i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 ikke har sin oprindelse i en krænkelse af nogen ret for rettighedshaverne, eftersom disse ikke længere har en ret til at forbyde eller tillade privatkopiering i henhold til UrhG's § 42.

80. Ganske vist kan det ikke bestrides, at markedsføringen af mobiltelefoner og privatkopieringen, der er omhandlet i UrhG's § 42, er lovlige handlinger på østrigsk område. Den omstændighed, at disse handlinger er lovlige, indebærer imidlertid ikke, at Amazon EU m.fl.s eventuelle tilsidesættelse af pligten til at betale vederlag i henhold til UrhG's § 42b også er lovlig.

81. Selv om Amazon EU m.fl. med rette har anført, at pligten til at afholde sig fra at foretage privatkopiering er ophørt, er dette argument uden relevans, for så vidt som Austro-Mechanas søgsmål er støttet på en tilsidesættelse af den retlige pligt, »som er trådt i stedet for«, dvs. pligten til at betale vederlaget i UrhG's § 42b ved den første markedsføring af optagelsesmedier i Østrig.

82. Jeg ser ingen grund til at udelukke, at tilsidesættelsen af denne vederlagspligt kan »pålægge en sagsøgt et erstatningsansvar« og dermed være omfattet af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, eftersom den udgør en skadetilføjelse i denne bestemmelses forstand, dvs. en handling, der kan tilskrives sagsøgte (Amazon EU m.fl.), og som det påstås har forvoldt skade på andre (Austro-Mechana)

83. Følgelig kan de argumenter, som Amazon EU m.fl. har påberåbt sig, efter min mening ikke tiltrædes.

84. Den finske regering har i sit skriftlige indlæg gjort gældende, at der ikke er en årsagsforbindelse mellem den skadevoldende handling og den skade, som Austro-Mechanas søgsmål støttes på i hovedsagen, således som det kræves i medfør af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001. Ifølge denne regering har søgsmålet til formål at inddrive en lovbestemt kompensation hos virksomheder, der markedsfører optagelsesmedier, hvorimod den skade, som rettighedshaverne har lidt, ikke er forvoldt af disse virksomheder, men er opstået, fordi privatpersoner bruger disse medier til at kopiere beskyttede værker og frembringelser.

85. I denne henseende er det tilstrækkeligt at bemærke, at årsagsforbindelsen mellem det forhold, at Amazon EU m.fl. angiveligt nægter at betale vederlaget i UrhG's § 42b, og den hævdede skade for Austro-Mechana er blevet fastlagt af den østrigske lovgiver. UrhG's § 42b, stk. 5, fastsætter således, at dette vederlag skal betales til et administrationsselskab for ophavsrettigheder, såsom Austro-Mechana, og ikke direkte til rettighedshaverne, således at den skade, som forvoldes ved, at nævnte vederlag eventuelt nægtes betalt, påføres førstnævnte og ikke rettighedshaverne direkte.

86. Som jeg har forklaret i punkt 72 i dette forslag til afgørelse, består den »skadetilføjelse«, som Austro-Mechanas søgsmål støttes på, følgelig i, at Amazon EU m.fl. angiveligt forsætligt eller som følge af forsømmelse ikke har betalt vederlaget i UrhG's § 42b og således har påført Austro-Mechana skade.

87. Under retsmødet har den finske regering tillige gjort gældende, at anvendelsesområdet for artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 ikke kan udvides til at omfatte lovlig privatkopiering.

88. I denne forbindelse skal det anføres, at den fortolkning, som jeg forfægter, ikke består i at lade lovlig privatkopiering, men derimod enhver tilsidesættelse af pligten til at betale vederlaget i UrhG's § 42b være omfattet af anvendelsesområdet for artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001.

89. Jeg understreger tillige, at denne fortolkning ikke anfægter lovligheden af den privatkopiering, der foretages i overensstemmelse med UrhG's § 42. Denne bestemmelse betinger således ikke privatkopieringens lovlighed af, at vederlagspligten i UrhG's § 42b overholdes.

90. Det følger af det foregående, at et søgsmål, hvorunder der er nedlagt påstand om betaling af den rimelige kompensation i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, såsom det søgsmål, der er anlagt i hovedsagen, udgør et »krav om, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar« som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i punkt 56 i dette forslag til afgørelse.

D – *Praktiske konsekvenser*

91. Jeg har redegjort for grundene til, at jeg mener, at et søgsmål, hvorunder der er nedlagt påstand om betaling af den rimelige kompensation i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, såsom det, der er anlagt i hovedsagen, ikke er knyttet til et »kontraktforhold« som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 [21] og udgør et krav om, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar [22]. I henhold til den retspraksis, der er nævnt i punkt 56 i dette forslag til afgørelse, er et sådant søgsmål derfor en sag om »erstatning uden for kontrakt« som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001.

92. Det følger heraf, at de østrigske retter har international kompetence til at påkende dette, såfremt skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå på Republikken Østrigs område, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at afgøre [23].

93. Det er desuden i overensstemmelse med det formål, der efterstræbes med artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, at de østrigske retter har international kompetence i hovedsagen. Domstolen har således haft anledning til at præcisere, at retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, normalt også er bedst egnet til at træffe afgørelse i sager om erstatning uden for kontrakt, bl.a. på grund af nærheden i forhold til tvisten og på grund af, at bevisoptagelsen herved lettes [24].

VI – **Forslag til afgørelse**

94. På bagrund af det ovenstående foreslår jeg Domstolen at besvare det præjudicielle spørgsmål fra Oberster Gerichtshof (øverste domstol) som følger:

»Artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at et søgsmål, hvorunder der er nedlagt påstand om betaling af den rimelige kompensation, der er fastsat i artikel 5, stk. 2, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet, og som i henhold til national ret påhviler virksomheder, der som de første på det nationale område i forretningsmæssigt øjemed markedsfører optagelsesmedier mod vederlag, er en sag om »erstatning uden for kontrakt« i førstnævnte bestemmelses forstand.«

21 — Jf. punkt 58-61 i dette forslag til afgørelse.

22 — Jf. punkt 62-90 i dette forslag til afgørelse.

23 — Bemærk, at det fremgår af fast retspraksis, at udtrykket »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå«, som er indeholdt i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, både omfatter stedet for skadens indtræden og stedet for den skadevoldende begivenhed, der ligger til grund for denne skade, således at sagsøgte efter sagsøgerens valg kan sagsøges ved retten på det ene eller på det andet af disse to steder (jf. bl.a. domme Bier, 21/76, EU:C:1976:166, præmis 24 (om fortolkningen af Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 3), Kronhofer, C-168/02, EU:C:2004:364, præmis 16 og den deri nævnte retspraksis, og Hejduk, C-441/13, EU:C:2015:28, præmis 18 og den deri nævnte retspraksis).

24 — Jf. bl.a. domme Folien Fischer og Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis), og Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, præmis 27).